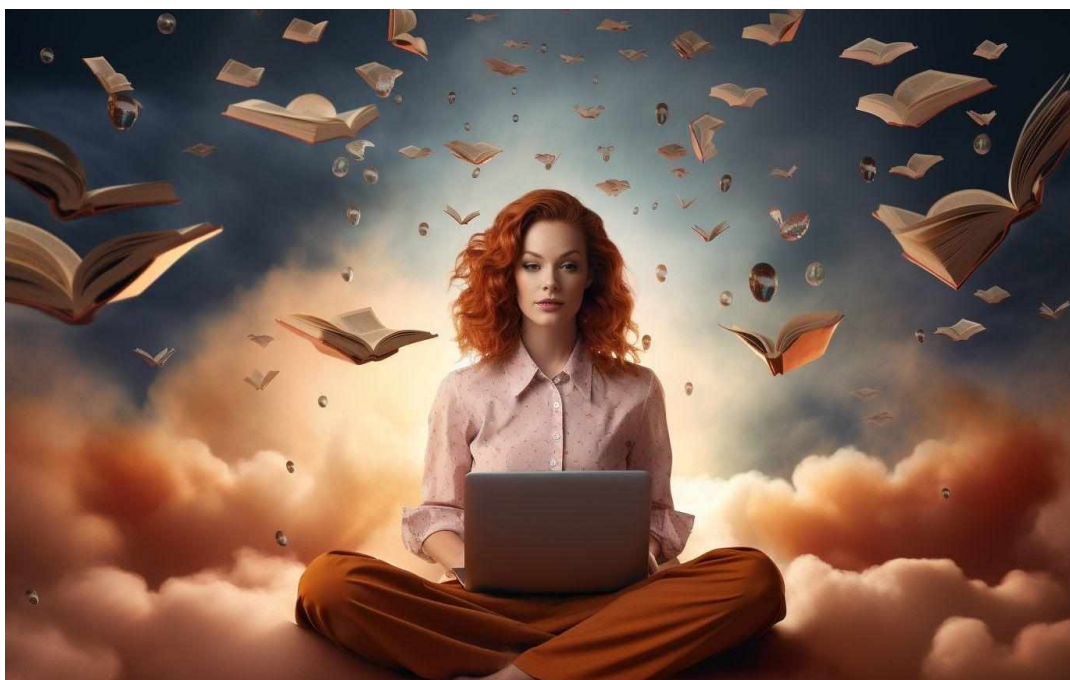

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОВА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ
УНІВЕРСИТЕТ АНКАРА ХАДЖИ БАЙРАМ ВЕЛІ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
СТАМБУЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ АЙДИН (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
АНАТОЛІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ КАСТАМОНУ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ І ПРИКЛАДНИХ НАУК «ВАРСОВІЯ» (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
ЄВРОПЕЙСЬКА ВИЩА ШКОЛА МЕДИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК (ЛОМЖА, ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»

Тернопіль
2025

УДК 159.98:37.091
Р 64

Р 64 Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 09 жовтня 2025 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, В.Є. Кавецький, О.Я. Жизномірська, М.М. Корман, Т. В. Магера, Н.Б. Стрийвус, З.П. Шарлович. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. 2025. 458 с.

У збірнику публікуються тези доповідей учасників VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 09 жовтня 2025 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол №6 від 31.10.2025 р.)*

УДК 159.98:37.091

© Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2025

Олексюк О. Р., Вітенко І. М., Миколів З. П.	
ВІД НАВЧАННЯ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ: ОГЛЯД ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИХ КУРСІВ ЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ..	292
Олійник Г. М.	
ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ, ПОЗБАВЛЕНОЇ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, В УМОВАХ ПАТРОНАТНОЇ СІМ'Ї.....	294
Онищук Л.З.	
РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИХ НАВИЧОК ШКОЛЯРІВ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	297
Остапович О.	
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТА ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ, ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА.....	300
Пасіула А.Д.	
ЗАСОБИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕНИМИ СОЦІАЛЬНИМИ ЗВ'ЯЗКАМИ.....	302
Петришин Л.Й.	
БАЗОВІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ.....	305
Пірог Л.В.	
МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я: ФУНДАМЕНТ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	308
Платонова О.Г.	
ЗМІСТ, ФОРМИ І МЕТОДИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....	311
Подлесна І.І.	
ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: УПРОВАДЖЕННЯ 3D-ДРУКУ У ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ.....	314
Польняк О. Р.	
ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ АРТПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНІК У РОБОТІ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	316
Починок Ю.М.	
ОСОБЛИВОСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛЯ.....	319
Призенко Д. М., Призенко С. О.	
РОБОТА КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	320
Призенко Д. М., Призенко С. О.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	322

Петришин Л.Й.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки
Тернопільського національного педагогічного
університету імені В. Гнатюка
ludmyla.petryshyn@gmail.com

БАЗОВІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

Актуальність теми дослідження. Соціально-психологічні чинники формування комунікативної компетентності майбутніх соціальних педагогів є важливим аспектом професійної підготовки, оскільки безпосередньо впливають на ефективність взаємодії з клієнтами, зокрема, в умовах соціальної роботи. Комунікативна компетентність є не лише поєднанням певних навичок і знань, а й результатом розвитку особистісних і соціальних якостей, здатності адаптуватися до різних ситуацій спілкування. У процесі підготовки соціальних педагогів важливим є врахування впливу соціальних і психологічних факторів, які визначають рівень їхньої комунікативної ефективності в професійному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Серед базових чинників важливу роль відіграє соціальна підтримка та взаємодія з викладачами та одногрупниками як важливий соціально-психологічний чинник, який сприяє формуванню комунікативної компетентності майбутніх соціальних педагогів в процесі їх освітньо-професійної підготовки. Студенти, які активно взаємодіють з викладачами та своїми одногрупниками, мають можливість практикувати і вдосконалювати свої комунікативні навички в реальних навчальних умовах. Постійна взаємодія з іншими людьми допомагає краще зрозуміти різноманітні аспекти комунікації, такі як вербальна та невербальна взаємодія, розвиває вміння правильно трактувати інформацію, що надходить від співрозмовників. Особливу роль у розвитку комунікативної компетентності студентів відіграє робота в групах та колективні проекти. Ці форми навчання дозволяють студентам практикувати взаємодію з різними людьми, зокрема з колегами, які можуть мати різні погляди, досвід і комунікативні стратегії. Це дає можливість навчитися слухати, враховувати думки інших, знаходити компроміси та працювати на досягнення спільної мети. Під час виконання групових завдань студенти вчаться конструктивно обговорювати проблеми, розподіляти обов'язки, управляти конфліктами та вирішувати суперечності. Такий досвід є дуже важливим для майбутніх соціальних педагогів, оскільки він готує їх до роботи в колективі, де здатність до ефективної комунікації є необхідною [2].

Разом з тим мотивація до професійної діяльності та особистісного розвитку є також вагомим соціально-психологічним чинником, що впливає на формування комунікативної компетентності майбутніх соціальних педагогів в процесі їх освітньо-професійної підготовки. Мотивація до професійної

діяльності стимулює студентів прагнути до набуття знань і практичних навичок, які допоможуть їм ефективно взаємодіяти з людьми в різних соціальних ситуаціях. Майбутні соціальні педагоги повинні бути готові до спілкування з різними категоріями людей, зокрема з дітьми, підлітками, батьками, педагогами, а також з представниками інших професійних сфер. Це ставить перед ними завдання не тільки розвивати спеціалізовані знання, але й формувати важливі міжособистісні навички, такі як здатність слухати, ефективно висловлювати свої думки, вести діалог, а також управляти емоціями та конфліктами в процесі комунікації. Мотивація до розвитку цих навичок дозволяє студентам зосереджуватися на їх покращенні через різні практичні методи навчання, тренінги, рольові ігри, спільні проекти та інші форми навчання.

В умовах динамічного соціального середовища, соціальний педагог стикається з різноманітними соціальними групами та індивідами, що вимагає від нього високого рівня гнучкості в адаптації своєї комунікації до різних ситуацій і контекстів. Саме тому соціальні ролі і соціальна адаптація також є чинниками, які визначають формування комунікативної компетентності майбутнього соціального педагога в процесі його освітньо-професійної підготовки. Студенти соціальних педагогічних спеціальностей повинні навчитися не лише правильно розуміти соціальні ролі, але й вміти адаптувати свої комунікативні стратегії, враховуючи специфіку взаємодії з різними соціальними групами. Це включає роботу з людьми різного віку, соціального статусу, національності, релігійної приналежності та культурних особливостей, що допомагає побудувати конструктивну комунікацію в будь-якому соціальному середовищі [3]. Здатність адаптувати свою комунікацію до різних соціальних ролей дозволяє соціальному педагогу ефективно взаємодіяти з різними категоріями клієнтів. Робота з дітьми та молоддю вимагає одних підходів до комунікації, тоді як робота з людьми похилого віку або людьми з обмеженими можливостями потребує іншого стилю взаємодії. Це також стосується професійних відносин з колегами та керівниками, де важливо враховувати не лише індивідуальні особливості, а й рівень формальності або неформальності взаємодії в різних соціальних контекстах [1].

Соціальна адаптація майбутнього соціального педагога має важливе значення і в розумінні різноманітних соціальних контекстів, в яких він працюватиме. Зрозуміло, що робота в різних соціальних умовах – будь то в школі, центрі соціального захисту, реабілітаційному центрі чи в іншому установі – вимагає певного рівня адаптації до змінюваних умов. Важливою складовою цієї адаптації є розвиток навичок культурної чутливості та взаєморозуміння, що дозволяє соціальному педагогу ефективно комунікувати з людьми з різних культурних і соціальних груп. Студенти соціально-педагогічних спеціальностей повинні отримати можливість взаємодіяти з людьми з різних соціальних груп під час навчальної практики, щоб сформувати такі навички і стратегії, які допоможуть їм ефективно працювати в майбутньому [5].

Окрім того, розвиток емоційної компетентності є одним із найважливіших соціально-психологічних чинників формування комунікативної компетентності соціального педагога в процесі його освітньо-професійної підготовки. Емоційна компетентність визначається як здатність розпізнавати, розуміти та ефективно управляти своїми емоціями, а також правильно сприймати та реагувати на емоції інших людей. В умовах соціально-педагогічної діяльності, де соціальні взаємодії є основною частиною роботи, емоційна стійкість і здатність до саморегуляції стають ключовими для професійної ефективності [6].

Зазначимо, що у процесі навчання студенти соціальних педагогічних спеціальностей розвивають навички емоційного саморегулювання через тренінги та практичні заняття. Такі заходи допомагають майбутнім соціальним педагогам навчитися зберігати спокій у напружених ситуаціях, правильно реагувати на емоційні прояви інших людей і створювати конструктивні стратегії для вирішення конфліктів. Це особливо важливо під час роботи з підлітками, дітьми, людьми похилого віку або людьми з особливими потребами, оскільки вони можуть бути схильні до емоційних сплесків або мають труднощі у вираженні своїх емоцій.

Стимулювання розвитку критичного мислення та рефлексії є важливим соціально-психологічним чинником розвитку комунікативної компетентності майбутнього соціального педагога в процесі освітньо-професійної підготовки. Критичне мислення дозволяє студентам не лише аналізувати та оцінювати власні комунікативні практики, а й формувати здатність до конструктивного самовдосконалення, яке є важливим у професійній діяльності соціального педагога. У процесі навчання необхідно створювати умови, за яких студенти зможуть виявляти усвідомлене ставлення до своїх комунікативних помилок та приймати обґрунтовані рішення щодо їх виправлення. Це важливо, оскільки ефективна комунікація базується на здатності особи відчувати і розуміти себе та інших, а також враховувати власні емоційні та соціальні реакції на різні ситуації.

При цьому, в процесі освітньо-професійної підготовки студентів велике значення має надання можливості для практичного застосування навичок критичного мислення та рефлексії. Це може бути здійснено через аналіз реальних ситуацій під час навчальних практик, кейс-методів, рольових ігор та інших форм активного навчання. Студенти повинні мати змогу не тільки теоретично вивчати комунікативні стратегії, а й застосовувати їх у реальних ситуаціях, при цьому оцінюючи ефективність своїх дій. Важливо також, щоб рефлексія була постійною і систематичною, адже тільки в такому випадку можна досягти значних результатів у вдосконаленні комунікативних навичок. Критичне мислення також включає в себе здатність до аналізу соціальних ситуацій, розуміння різних перспектив та вміння оцінювати наслідки своїх рішень. Для соціального педагога це важливо, оскільки його діяльність часто передбачає прийняття рішень у складних і нестандартних ситуаціях [4]. Наприклад, у випадках, коли потрібно прийняти рішення, що стосується

благополуччя дитини чи родини, важливо враховувати всі аспекти ситуації – соціальні, психологічні, культурні – і оцінити, як стратегії комунікації можуть вплинути на результат.

Разом з тим, зазначимо що психологічний комфорт і довіра в освітньому середовищі є важливими соціально-психологічними чинниками розвитку комунікативної компетентності майбутнього соціального педагога. Психологічний комфорт дозволяє уникати страху чи невпевненості, що часто стають перешкодою на шляху до розвитку комунікативних навичок. Студенти, які не бояться проявляти себе, здатні на більш глибоке і продуктивне спілкування як з викладачами, так і з одногрупниками, що, в свою чергу, сприяє розвитку їхньої комунікативної компетентності. У довірливій атмосфері вони можуть відкрито звертатися за допомогою, висловлювати свої сумніви та побоювання, що допомагає не лише у навчанні, але й у особистісному розвитку [5].

Висновок. Загалом можемо констатувати, соціально-психологічні чинники, що включають взаємодію в групі, розвиток мотивації, адаптацію до соціальних ролей, емоційну стійкість і критичне мислення, є ключовими для формування комунікативної компетентності майбутнього соціального педагога. Вказані чинники активно проявляються в процесі освітньо-професійної підготовки і забезпечують високий рівень підготовки майбутнього професіонала для ефективної діяльності в соціально-педагогічному середовищі.

Література

1. Абрамович Т. В. Базові компоненти професійної компетентності соціального педагога. *Нова педагогічна думка*. 2016. № 1 (85). С. 35-37.
2. Вітюк Н.Р. Психолого-педагогічні умови формування комунікативних здібностей особистості в сучасній парадигмі освіти. *Актуальні проблеми психології* / за ред. С. Д. Максименка. Київ : Інститут психології ім. Г. Костюка, 2001. Т. 1. Ч. 2. С. 28-35.
3. Життєва компетентність особистості : від теорії до практики : науково-методичний посібник / за ред. І. Г. Єрмакова. Запоріжжя : Центріон, 2005. 484 с.
4. Лисенко С. А., Веретенко І. М. Особливості професійної підготовки соціальних педагогів до діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах на сучасному етапі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. №6 (50). С. 232-240.
5. Методи роботи соціального педагога : матеріали творчої групи соціальних педагогів / Г. Бондаренко та ін. Київ : Редакція загальнопед. газет, 2012. 96 с.
6. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник : у 2-х кн. Київ : Либідь, 2004. Кн.1 : Соціальна психологія особистості і спілкування. 574 с.

Пірог Л.В.

практичний психолог Тернопільського НВК
«Школа-колегіум Патріарха Йосифа Сліпого»
pirohmila92@gmail.com

МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я: ФУНДАМЕНТ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

У сучасних умовах значного інформаційного навантаження, соціальних змін та стресів проблема збереження ментального здоров'я учасників